

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «САВИЦЬКИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SAVITSKYU v. UKRAINE)**

(Заява № 38773/05)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

26 липня 2012 року

ОСТАТОЧНЕ

26/10/2012

Рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Савіцький проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Дін Шпільманн (Dean Spielmann), *Голова*,

Марк Віллігер (Mark Villiger),

Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),

Енн ПауерФорд (Ann PowerForde),

Ганна Юдківська (Ganna Yudkivska),

Ангеліка Нуссбергер (Angelika Nußberger),

Андре Потоцький (Andre Potocki), *судді*,

а також Стівен Філліпс (Stephen Phillips), *заступник Секретаря секції*, після обговорення за зачиненими дверима 3 липня 2012 року виносить таке рішення, що було ухвалене в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 38773/05), яку 14 жовтня 2005 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянин України пан Богдан Володимирович Савіцький (далі — заявник).

2. Заявника, якому була надана юридична допомога, представляв пан Р. В. Котик. Уряд України (далі — Уряд) представляла його Уповноважений — пані В. Лутковська з Міністерства юстиції України.

3. Заявник скаржився за статтями 3 та 13 Конвенції на те, що він був побитий працівниками міліції та що у цьому зв'язку не було проведено ефективного розслідування. Заявник також скаржився на порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з невиконанням постанови, яка зобов'язувала прокуратуру надати йому копії певних документів з матеріалів його кримінальної справи. Насамкінець, заявник стверджував, що національні органи перешкоджали йому у здійсненні права на індивідуальну заяву за статтею 34 Конвенції.

4. 16 березня 2011 року заяву було комуніковано Урядові.

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

5. Заявник народився у 1967 році та проживає у с. Поточище Івано-Франківської області.

A. Стверджуване жорстоке поводження із заявником

6. Увечері 21 серпня 1998 року, після закінчення робочого дня, заявник та його товариш перед тим, як піти додому, вирішили завітати до кафе у м. Городенка. Кафе було розташоване на розі невеликого міського парку, який мав форму трикутника з довжиною основи 70 метрів та двома сторонами по 60 метрів кожна.

7. Згідно з поясненнями, наданими слідчим органам заявником, його товаришем та власником кафе, який обслуговував заявника та його товариша, кожен з них замовив не більш ніж по 150 мл горілки (напій, що містить 40 % спирту) та по пляшці пива, а також закуску.

8. Вони закінчили їсти та пити приблизно о 22:00, вийшли з кафе та попрямували парком до автобусної зупинки. Заявник приїхав на велосипеді, а його товариш мав їхати автобусом.

1. Версія заявника щодо подальших подій

9. Поки заявник проводив свого товариша на автобус, його велосипед було вкрадено. Заявник вирішив пошукати його поблизу, оскільки думав, що це був чийсь жарт. Зі спливом певного часу пошуки виявилися марними, і він вирішив зателефонувати до міліції, щоб повідомити про крадіжку, а також зателефонувати своїй дружині, щоб повідомити її про те, що він затримається. З цією метою він перетнув парк та попрямував до АЗС, що була розташована неподалік — навпроти парку, з іншого його боку. Він попросив продавця дозволити йому здійснити кілька телефонних дзвінків, але продавець відмовив йому. Вважаючи, що заявник був у стані сп'яніння та що просто так він з АЗС не піде, продавець сам подзвонив до міліції, аби позбавитися заявника.

10. Заявник знаходився на вулиці неподалік від АЗС, коли з'явився автомобіль міліцейського патруля у складі трьох працівників Городенківського районного відділу міліції, які затягнули його в автомобіль. Вони проїхали до іншого боку парку з вимкнутими фарами, вивели заявника з машини та почали бити його. Його били навіть тоді, коли він вже впав на землю. В якусь мить заявник зазнав особливо сильного удару та втратив свідомість. Він не міг пригадати, скільки ще його продовжували бити після цього. Коли він прийшов до тями, то не міг ворухити ногами та відчував гострий біль у спині. На цей час він вже був один та почав кричати від болю.

11. Трохи пізніше він помітив, що працівники міліції повертаються до нього разом із охоронцем кафе. Він чув, як один з працівників міліції пояснює охоронцю, що він повинен засвідчити, що заявник настільки п'яний, що не може стояти на ногах.

12. Заявника заштовхнули в міліцейський автомобіль та повезли до районної лікарні. Поки його оглядали, працівники міліції неодноразово вимагали від заявника, щоб він спокійно стояв, але

стояти він не міг і постійно падав. На думку працівників міліції, це наочно демонструвало лікарям ступінь сп'яніння заявника. Коли заявника запитали, що з ним трапилось, заявник пояснив лікарю Б., що його побили працівники міліції.

2. Версія подій, надана правоохоронними органами

13. Рапорти працівників міліції, висновок за результатами внутрішнього розслідування від 29 вересня 1998 року, постанови від 24 листопада 1998 року та 30 квітня 1999 року про відмову в порушенні кримінальної справи та постанова від 20 листопада 2003 року про закриття кримінальної справи викладають версію подій національних органів таким чином.

14. Приблизно о 00:35 22 серпня 1998 року до Городенківського районного відділу міліції надійшов телефонний дзвінок від продавця АЗС з повідомленням, що п'яний чоловік вештається територією АЗС та відмовляється піти. Скаргу було передано по радіо патрульним працівникам міліції, Н., Х. та М., які знаходилися неподалік в автомобілі. Через 10–15 хвилин вони прибули до АЗС, але нікого, окрім продавця, там вже не було. Останній пояснив, що чоловік попрямував до парку. Працівники міліції зупинилися біля кафе, розташованого на протилежному боці парку, та зустріли там охоронця. Разом з ним вони увійшли до парку, коли почули крики про допомогу. Там вони знайшли чоловіка, який скаржився на гострий біль у спині та животі. Вони посадили його до автомобілю, привезли його до продавця АЗС, який впізнав в ньому чоловіка, який того вечора заважав йому працювати, після чого доправили його до Городенківської центральної районної лікарні (далі — ЦРЛ), де йому було надано медичну допомогу.

3. Лікування заявника

15. Після доправлення до ЦРЛ заявник був оглянутий і у нього був виявлений перелом хребта та ушкодження спинного мозку. Також було встановлено, що заявник перебуває у стані алкогольного сп'яніння. Проте тесту на вміст алкоголю проведено не було.

16. Того ж дня його було переведено до Івано-Франківської обласної клінічної лікарні для проведення хірургічного втручання. Заявник перебував там до 1 жовтня 1998 року, після чого повернувся до ЦРЛ, де він залишався на лікуванні до 19 листопада 1998 року.

17. Згідно з медичною довідкою від 3 вересня 1998 року, виданою Івано-Франківською обласною клінічною лікарнею, заявник також мав струс головного мозку.

18. З часу події заявник не може самостійно ходити та отримав першу (найвищу) групу інвалідності.

19. Наприкінці 1998 року дружина заявника подала заяву на розірвання шлюбу. Розірвання шлюбу було зареєстровано державними органами 12 листопада 1999 року.

20. Після завершення стаціонарного лікування заявник переїхав до села, де живе зі своїм батьком 1928 року народження.

В. Національне провадження щодо жорстокого поводження із заявником

1. Дослідчі перевірки, проведені Городенківським районним відділом міліції

21. О 02:05 22 серпня 1998 року ЦРЛ повідомила про подію Городенківський районний відділ міліції.

22. Приблизно о 3 годині ранку Х. допитав про подію продавця АЗС та охоронця кафе.

23. Протягом того ж дня троє працівників міліції (Н., Х. та М.) склали на ім'я начальника Городенківського районного відділу міліції рапорти, в яких виклали власну версію подій, яка співпадала з поясненнями, наданими продавцем та охоронцем.

24. Інший працівник Городенківського районного відділу міліції провів огляд місця події та знайшов черевик, що належав заявнику. Згідно з протоколом огляду місця події, частина околиці парку була огорожена парканом висотою 120 см. У центрі парку також було розташоване огорожене бетонне кільце діаметром п'ять метрів, висота бетонного бордюру якого сягала 20 см, а висота оточуючої його огорожі — 120 см.

25. Через кілька днів працівники міліції та слідчий Городенківського районного відділу міліції ще раз опитали продавця та охоронця, а потім — товариша заявника, який був з ним у кафе, кухаря кафе та трьох лікарів ЦРЛ, в якій лікувався заявник. Продавець та сторож повторили свої свідчення. Товариш заявника зазначив, що ані він, ані заявник не вступали в суперечки з будь-ким у кафе. Кухар стверджував те ж саме. Лікарі зазначили, що при зовнішньому огляді заявника вони не побачили на його тілі будь-яких синців або інших ушкоджень, які б вказували на те, що його було побито, а коли вони запитали заявника про те, що з ним сталося, він нічого не міг їм пояснити.

26. 29 серпня 1998 року заявник подав до прокуратури Івано-Франківської області скаргу, в якій стверджував, що його було жорстоко побито працівниками міліції. Він стверджував, що перевірки, здійснені Городенківським районним відділом міліції та прокуратурою

Городенківського району, були необ'єктивними: його не допитали, коли він ще міг впізнати працівників міліції; а більшість синців з часу події вже зникли. Він вимагав передання справи іншому органу, який міг би забезпечити незалежне розслідування цього питання.

27. 31 серпня 1998 року працівник Городенківського районного відділу міліції допитав заявника. Останній повторив свою версію подій.

28. 2 вересня 1998 року працівник міліції допитав власника кафе, який засвідчив, що не бачив, щоб заявник сварився з ким-небудь у кафе, але зазначив, що у якийсь момент заявник заснув за столом та впав зі стільця.

29. Того ж дня Городенківський районний відділ міліції передав матеріали до прокуратури Городенківського району для подальшої перевірки.

2. Дослідчі перевірки, здійснені прокуратурою Городенківського району

30. Протягом вересня 1998 року слідчий прокуратури Городенківського району опитав тих самих осіб, яких раніше вже опитували працівники Городенківського районного відділу міліції. Зазначені свідки по суті повторили свої первісні свідчення. Проте один з лікарів уточнив, що заявник сказав йому, що він був побитий працівниками міліції.

31. 24 листопада 1998 року судово-медичний експерт склав акт судово-медичного дослідження характеру тілесних ушкоджень, отриманих заявником. В описовій частині акту експерт зазначив, що у період між 22 серпня та 1 жовтня 1998 року заявник перебував на стаціонарному лікуванні у зв'язку з переломом хребта та струсом головного мозку. У висновках експерт зазначив, що травми хребта та спинного мозку могли утворитися «від дії тупих твердих предметів або, можливо, при падінні» на тупі тверді предмети. Він також висловив думку, що після вищезазначених ушкоджень заявник не міг рухати нижніми кінцівками. Він також уточнив, що мало ймовірно, що вищезазначені ушкодження могли утворитися від ударів гумовими кийками або взуттям.

32. Того ж дня, 24 листопада 1998 року, слідчий виніс постанову про відмову в порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції, дійшовши висновку, що матеріали, зібрані під час дослідчої перевірки, не свідчать про наявність в діях працівників міліції ознак вчинення злочину щодо заявника. Він зазначив, що заявник знаходився у стані сп'яніння, при цьому, згідно з висновком судово-медичного експерта, тілесні ушкодження могли утворитися від дії тупих твердих предметів або, можливо, при падінні на тупі тверді предмети та,

що мало ймовірно, що вищезазначені ушкодження могли утворитися від ударів гумовими кийками або взуттям.

33. Заявникові не були направлені останні сторінки постанови, отже, він не міг знати про її мотивування. Тим не менш, заявник оскаржив постанову до прокуратури вищого рівня.

34. 30 листопада 1998 року прокуратура Івано-Франківської області скасувала постанову від 24 листопада 1998 року як необґрунтовану та порушила кримінальну справу за фактом завдання заявнику тяжких тілесних ушкоджень невідомими особами. Прокурор вбачав наявність ознак вчинення злочину щодо заявника, при цьому працівники міліції, які доставили заявника до лікарні, не вжили заходів для виявлення «по гарячих слідах» осіб, які вчинили злочин. Справу було передано для проведення слідства до прокуратури Снятинського району.

3. Внутрішнє розслідування, здійснене УМВС України в Івано-Франківській області

35. Тим часом, у вересні 1998 року, УМВС України в Івано-Франківській області провело за скаргою заявника внутрішнє розслідування.

36. Слідчі вивчили матеріали, зібрані Городенківським районним відділом міліції протягом дослідчої перевірки та склали 29 вересня 1998 року висновок, згідно з яким скарги заявника визнавалися необґрунтованими.

4. Досудове слідство, проведене прокуратурою Снятинського району

37. 30 грудня 1998 року слідчий прокуратури Снятинського району прийняв справу до свого провадження. Наступний день слідчий розпочав з огляду місця події. У протоколі слідчий зазначив, що паркова зона була частково огорожена металевим парканом висотою 80 см. У центрі парку було розташоване бетонне кільце з металевою огорожею, бордюр кільця був заввишки 20 см, а огорожа навколо кільця — 80 см.

38. 31 грудня 1998 року заявника було визнано потерпілим і допитано про обставини події. Заявник повторив свою версію, згідно з якою його побили працівники міліції. Під час допиту він також зазначив, що під час побиття працівниками міліції він впав на землю, а коли спробував підвестися, один з працівників міліції сильно вдарив його по спині, і тоді заявник впав на землю та втратив свідомість.

39. У період між січнем та березнем 1999 року слідчий здійснив низку слідчих дій. Зокрема, 18 січня 1999 року він провів відтворення

обстановки та обставин події за участю охоронця, який вказав на місце, де було знайдено заявника, що лежав на землі. Слідчий зазначив, що відстань від дороги, від якої парк був відгороджений огорожею, становила двадцять чотири метри. До протоколу також додавалися фотографії місця події, зняті з різних проекцій.

40. Слідчий допитав свідків та працівників міліції, що мали стосунок до події. Працівники міліції повторили свою версію подій. Один з працівників міліції, Х., зазначив, що коли вони доставили заявника до ЦРЛ, Х. попросив, щоб огляд провели конкретні лікарі, яких він знав, тому що його батьки працювали у цій лікарні. Він також зазначив, що після того, як він залишив лікарню, він зустрівся з продавцем та охоронцем та відібрав у них письмові пояснення.

41. Продавець також підтвердив, що о 3 годині ранку 22 серпня 1998 року працівник міліції Х. завітав до нього та повідомив, що чоловік, який заважав йому працювати тієї ночі, був жорстоко побитий та що продавець повинен був надати пояснення. Пояснення було записано працівником міліції та підписано продавцем.

42. Були проведені упізнання, на яких заявник впізнав трьох працівників міліції. Між заявником та працівниками міліції були проведені очні ставки, на яких заявник продовжував наполягати на своїй версії подій у той час, як усі працівники міліції заперечили його твердження.

43. 6 березня 1999 року той самий судово-медичний експерт здійснив ще одну судово-медичну експертизу тілесних ушкоджень заявника з урахуванням записів в його історії хвороби, зроблених в обох лікарнях, в яких заявник перебував на лікуванні. Експерт також зазначив, що згідно з історією хвороби заявник також мав струс мозку. Він також встановив, що заявник зазнав таких тілесних ушкоджень: компресійний перелом тіла одинадцятого грудного хребця та тіла третього поперекового хребця, перелом дужок одинадцятого грудного хребця, перелом поперечних відростків першого, другого, третього поперекових хребців, перелом остистих відростків десятого грудного та першого поперекових хребців та синці на спині навколо хребта. Зазначені тілесні ушкодження призвели до напівпаралічу нижніх кінцівок.

44. Експерт висловив думку, що переломи хребта могли утворитися внаслідок стиснення хребта по осі та загинання тулуба вперед. Зазначені рухи могли відбутись при падінні з приземленням на п'ятки, сидниці або при падінні на голову. Садна поперекової ділянки на рівні 1–2 поперекових хребців могли утворитися від дії тупих твердих предметів або при падінні заявника на тупі тверді предмети. Експерт повторив свій попередній висновок про те, що після отримання зазначених ушкоджень заявник не міг рухати своїми нижніми кінцівками.

45. 16 березня 1999 року слідчий призначив ще одне судово-медичне дослідження з метою з'ясування, чи могли тілесні ушкодження бути спричинені у спосіб, описаний заявником, який стверджував, що йому було завдано сильного удару по спині, коли він намагався підвестись, і його спина була зігнута.

46. 9 квітня 1999 року комісія судово-медичних експертів, вивчивши відповідні матеріали, дійшла висновку, що ушкодження хребта не могли утворитися, коли заявник намагався підвестися із зігнутою спиною. Вони підтвердили висновок попереднього судово-медичного експерта щодо способу, в який могли утворитися ушкодження хребта.

47. 30 квітня 1999 року слідчий виніс постанову про відмову в порушенні кримінальної справи щодо Н., Х. та М. за фактом завдання заявнику тілесних ушкоджень. Посилаючись на свідчення, надані працівниками міліції та іншими особами, висновки експертів та інші докази в матеріалах справи, слідчий дійшов висновку, що працівники міліції не були причетні до нанесення заявникові тілесних ушкоджень. Заявнику не було надіслано копії зазначеної постанови.

48. 14 травня 1999 року кримінальну справу за фактом нанесення заявнику тяжких тілесних ушкоджень невстановленими особами було передано слідчому Городенківського районного відділу міліції для подальшого розслідування.

5. Досудове слідство, проведене Городенківським районним відділом міліції

49. 7 червня 1999 року слідчий, вивчивши матеріали справи та ще раз допитавши продавця АЗС, закрити кримінальну справу за відсутністю події злочину. Зокрема, слідчий встановив, що твердження заявника про жорстоке поводження з боку працівників міліції не підтверджувалися матеріалами справи. Він послався на висновки експертів, згідно з якими ушкодження хребта не могли бути завдані гумовим кийком, а могли утворитися у разі падіння заявника з приземленням на п'ятки, сідниці або при падінні на голову з наступним згинанням хребта вперед. Низка свідків підтвердила, що того вечора заявник перебував у стані алкогольного сп'яніння. Заявника знайшли поруч з огорожею, що оточувала бетонне кільце у центрі парку. Таким чином, слідчий дійшов висновку, що заявник зазнав ушкоджень внаслідок власної необережності.

50. Заявника повідомили про постанови, ухвалені національними органами 30 квітня 1999 року та 7 червня 1999 року, листом від 28 серпня 2000 року. До листа не додавались копії зазначених постанов.

51. Заявник продовжував скаржитися до різних правоохоронних органів на жорстоке поводження. Він також просив різні органи надати йому юридичну допомогу, стверджуючи, що він не може самостійно належним чином представляти себе у зв'язку з інвалідністю. Його клопотання були безуспішними.

52. 13 липня 2000 року у відповідь на скаргу заявника Уповноважений Верховної Ради України з прав людини надіслала до Генеральної прокуратури України листа з проханням розглянути твердження заявника про неналежне розслідування стверджуваного жорстокого з ним поводження з боку працівників міліції.

53. 30 жовтня 2003 року прокуратура Івано-Франківської області скасувала постанову від 7 червня 1999 року про закриття кримінальної справи у зв'язку з тим, що розслідування не було ретельним, та у зв'язку з необхідністю здійснення додаткових слідчих дій. Справу було повернуто на додаткове розслідування.

54. 20 листопада 2003 року слідчий Городенківського районного відділу міліції виніс постанову про закриття кримінальної справи, дійшовши висновку, що не було події злочину. У своїй постанові слідчий послався на ті ж самі докази, що і раніше, та дійшов висновку, що заявник перебував у стані сильного сп'яніння та отримав ушкодження внаслідок власної необережності при падінні або з огорожі, що відокремлювала парк від дороги, або з огорожі на кільці з бетонним бордюром у центрі парку.

55. За клопотанням заявника 30 грудня 2005 року йому було надіслано копію зазначеної постанови. Заявник оскаржив цю постанову до суду.

6. Проведення в національних судах

56. 30 січня 2007 року Городенківський районний суд Івано-Франківської області розглянув скаргу заявника та залишив без змін постанову слідчого від 20 листопада 2003 року як обґрунтовану, дійшовши висновку, що розслідування було здійснене згідно з нормами національного законодавства. Заявник оскаржив вищезазначену постанову суду. 22 червня 2011 року — після того, як про заяву було повідомлено Уряд, апарат районного суду виявив, що матеріали справи не були відправлені до апеляційного суду.

57. 1 липня 2011 року апеляційний суд Івано-Франківської області після отримання матеріалів справи розглянув апеляційну скаргу заявника та скасував постанову від 30 січня 2007 року. Справу було передано до суду першої інстанції на новий розгляд. У певний момент часу справу було передано на розгляд до Тлумацького районного суду Івано-Франківської області.

58. 27 вересня 2011 року суд залишив скаргу заявника без задоволення, дійшовши висновку, що постанова від 20 листопада 2003 року про закриття кримінальної справи була вмотивованою та обґрунтованою. Заявник оскаржив це рішення суду.

59. 24 жовтня 2011 року апеляційний суд скасував рішення від 27 вересня 2011 року та повернув справу до суду першої інстанції на новий розгляд.

60. 6 лютого 2012 року суд першої інстанції дійшов висновку, що розслідування було здійснене належним чином та постанова від 20 листопада 2003 року була обґрунтованою. Отже, суд залишив скаргу заявника без задоволення.

61. Заявник оскаржив зазначене рішення, але 1 березня 2012 року забрав свою апеляційну скаргу з тієї причини, що строк давності притягнення до кримінальної відповідальності за стверджуваний злочин сплив.

С. Клопотання щодо надання документів з матеріалів справи та пов'язані з цим питання

62. 14 жовтня 2005 року заявник подав заяву до Суду.

63. 15 листопада 2005 року Секретаріат Суду попросив заявника надати копії постанов про порушення та закриття кримінальних справ за його скаргами про жорстоке поводження, винесених у період між 1998 та 2005 роками.

64. 29 листопада 2005 року заявник подав до прокуратури клопотання про надання йому копій вищезазначених постанов, до якого він додав копію листа Секретаріату Суду від 15 листопада 2005 року.

65. 30 грудня 2005 року районна прокуратура надіслала заявнику копію постанови від 20 листопада 2003 року. Районний прокурор відмовив у задоволенні решти вимог заявника на тій підставі, що надання копій документів, що вимагалися заявником, не передбачено Кримінально-процесуальним кодексом України.

66. 25 січня 2006 року заявник подав до районного суду адміністративний позов до районної прокуратури, вимагаючи надання копій процесуальних документів, винесених національними органами у період між 1998 та 2005 роками під час розгляду його скарг на жорстоке поводження. У своїй скарзі заявник зазначав, що документи вимагаються Судом у зв'язку з розглядом його заяви.

67. 14 лютого 2006 року Секретаріат Суду попросив заявника надати копії усіх процесуальних рішень, ухвалених національними органами під час розгляду його скарг на жорстоке поводження. Секретаріат Суду повідомив заявника, що згідно зі статтею 34

Конвенції державні органи не можуть перешкоджати йому ефективно користуватися своїм правом на подання заяви до Суду.

68. 28 травня 2006 року районний суд відмовив у задоволенні позову заявника, зазначивши про безпідставність його вимог. Суд зазначив, що прокуратурою були дотримані вимоги Кримінально-процесуального кодексу України.

69. Заявник оскаржив вищезазначену постанову, посилаючись, зокрема, на статтю 34 Конвенції.

70. 12 жовтня 2006 року апеляційний суд Івано-Франківської області скасував постанову від 28 травня 2006 року та задовольнив позов заявника. Суд дійшов висновку, що доступ заявника до інформації, яка стосується його прав, був безпідставно обмежений. Отже, суд зобов'язав прокуратуру надати заявникові копії документів, що вимагалися. Постанова набрала чинності того ж дня, але виконана не була.

71. 5 березня 2008 року заявник звернувся до Івано-Франківського окружного адміністративного суду з позовом до районної прокуратури, суддів районного суду та до Державного казначейства України, вимагаючи, щоб відповідачі припинили чинити перешкоди виконанню постанови від 12 жовтня 2006 року, а також вимагаючи відшкодування шкоди за невиконання зазначеної постанови.

72. 2 червня 2009 року Івано-Франківський окружний адміністративний суд залишив позов заявника без задоволення як необґрунтований.

73. 10 лютого 2010 року Вищий адміністративний суд України залишив апеляційну скаргу прокуратури на постанову від 12 жовтня 2006 року, подану з питань права, без задоволення.

74. 12 травня 2011 року постанову від 12 жовтня 2006 року було виконано. Заявникові було надано копії процесуальних документів, що вимагалися, включаючи постанову від 30 квітня 1999 року про відмову в порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції.

75. 30 серпня 2011 року у відповідь на клопотання заявника про надання йому юридичної допомоги Івано-Франківське обласне управління юстиції повідомило його, що надання громадянам юридичними консультаціями обласних та районних управлінь юстиції юридичної допомоги у кримінальних справах не передбачається законодавчими положеннями, які регулюють їхню діяльність.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

A. Конституція України від 28 червня 1996 року

76. Відповідні положення Конституції України передбачають таке:

Стаття 28

«Кожен має право на повагу до його гідності.

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. ...»

Стаття 59

«Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура».

В. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28 грудня 1960 року

77. Відповідні положення Кримінально-процесуального кодексу наведені в рішенні від 24 червня 2010 року у справі «*Олексій Михайлович Захаркін проти України*» (*Oleksiy Mukhaylovych Zakharkin v. Ukraine*), заява № 1727/04, пп. 41, 42 та 44.

С. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2001 року

78. Згідно з преамбулою цього Закону, він визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги.

79. Згідно зі статтею 5 Закону соціальне обслуговування здійснюється або за місцем проживання, або у різних соціальних установах, включаючи центри надання соціальних послуг та установи соціальної підтримки. У тій самій статті також наводиться перелік соціальних послуг, які згідно із зазначеним Законом можуть отримувати громадяни.

80. Стаття 7 Закону зазначає, *inter alia*, що соціальні послуги надаються безоплатно громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю і не мають рідних, які повинні забезпечити їм догляд і допомогу.

Д. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 року

81. Згідно з преамбулою цього Закону, він визначає зміст права на безоплатну правову допомогу, порядок реалізації цього права, підстави та порядок надання безоплатної правової допомоги, а також державні гарантії щодо надання безоплатної правової допомоги.

82. Розділ II Закону стосується «первинної правової допомоги», яка згідно зі статтею 7 складається з таких типів правових послуг: надання правової інформації, надання консультацій і роз'яснень з правових питань, складання заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру) та надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

83. Розділ III Закону стосується «вторинної правової допомоги», яка згідно зі статтею 13 Закону складається з таких типів правових послуг: захист від обвинувачення; здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складання документів процесуального характеру.

84. Розділом «Прикінцеві та перехідні положення» передбачається поетапне введення в дію положень Розділу III, починаючи з 1 січня 2013 року.

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 3 КОНВЕНЦІЇ

85. Заявник скаржився за статтями 3 та 13 Конвенції на те, що 21 серпня 1998 року його було побито працівниками міліції та що не було проведено ефективного розслідування цієї події; що він не мав доступу до матеріалів справи та що він не міг брати активну участь у розслідуванні, оскільки не мав доступу до юридичної допомоги.

86. Суд вважає, що за обставин цієї справи ці скарги мають бути розглянуті виключно за статтею 3 Конвенції, яка передбачає таке:

Стаття 3 (заборона катування)

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

A. Прийнятність

1. Доводи сторін

87. Уряд стверджував, що скарга заявника на жорстоке поводження з боку працівників міліції є неприйнятною та що заявник повинен був оскаржити постанову слідчого про відмову в порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції від 30 квітня 1999 року до прокуратури вищого рівня або до суду. Уряд також стверджував, що заявник був повідомлений про постанову 28 серпня 2000 року,

а заяву він подав 14 жовтня 2005 року. Відповідно скарга має бути відхилена на підставі невичерпання національних засобів юридичного захисту або недотримання шестимісячного строку подання заяв, який має відраховуватися з дати, в яку заявник дізнався про постанову.

88. Заявник не погодився, стверджуючи, що національні засоби юридичного захисту, про які зазначав Уряд, були неефективними, зокрема, в його конкретній ситуації. Він зазначив, що йому було надано копію постанови від 30 квітня 1999 року тільки 12 травня 2011 року. Крім того, постанова від 30 квітня 1999 року не мала юридичних наслідків, оскільки те ж питання розслідувалося в рамках кримінальної справи, що тривала. Отже, строк подання заяви він не пропустив.

2. Оцінка Суду

89. Суд вважає, що заперечення Уряду тісно пов'язані з суттю скарг заявника. За цих обставин він долучає ці заперечення до суті скарг заявника.

90. Суд також зазначає, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Отже, вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

1. Процесуальні зобов'язання за статтею 3 Конвенції

(а) Доводи Уряду

91. Уряд стверджував, що національні органи дотрималися процесуальних зобов'язань за статтею 3 Конвенції: офіційні перевірки та розслідування були проведені з належною оперативністю та ретельністю. Також було дотримано вимог щодо незалежності розслідування.

92. Уряд також стверджував, що заявник був визнаний потерпілим, та цей статус означав, що він мав доступ до матеріалів справи й міг відповідним чином брати участь у розслідуванні. Уряд зазначив, що копії документів, які заявник вимагав у листопаді 2005 року, були надані йому 12 травня 2011 року. Крім того, оскільки заявник оскаржив постанову від 20 листопада 2003 року до суду, його дружина могла з'явитися у засідання та ознайомитися з матеріалами справи під час розгляду справи у суді.

93. Уряд також стверджував, що вимоги статті 3 Конвенції не поширюються на зобов'язання держави надавати потерпілому від стверджуваного жорстокого поводження безоплатну юридичну

допомогу для представництва його інтересів у національних органах. Тим не менш, Уряд стверджував, що для цілей ефективної участі у кримінальному провадженні заявник насправді мав доступ до юридичної допомоги. Право на юридичну допомогу гарантується статтею 59 Конституції України та Законом України «Про соціальні послуги». Уряд також зазначив, що 2 червня 2011 року було ухвалено новий Закон України «Про безоплатну правову допомогу», та він безпосередньо регулює це питання. На практиці заявник міг звернутись до Городенківського територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів, інвалідів та одиноких непрацездатних громадян. Він також міг звернутись за консультацією до «Громадської приймальні» Городенківського районного управління юстиції, яка діє з 2003 року, та яка могла надати заявникові юридичну консультацію і допомогти йому підготувати різноманітні процесуальні документи. Насамкінець, Уряд зазначив, що заявник міг звернутися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та до інших державних органів, які могли б вирішити питання в межах своєї компетенції.

(b) Доводи заявника

94. Заявник зазначив, що перевірки та розслідування, що здійснювалися державними органами за його твердженнями про жорстоке поводження, не були ефективними в розумінні положень Конвенції. Він стверджував, що вимога незалежного розслідування не була забезпечена — особливо на початковому етапі провадження, що було вирішальним для подальшого його перебігу. Матеріали справи були суперечливими, що означало, що розслідування не було ретельним та всебічним. Зокрема, не було здійснено значної кількості слідчих дій; судово-медичні дослідження не були проведені належним чином; за матеріалами справи неможливо було точно встановити місце, де працівники міліції знайшли заявника; в матеріалах справи також містилися різні цифри висоти огорожі парку, що свідчило про особливо недбале ставлення до розслідування, враховуючи офіційну версію подій, надану національними органами.

95. Заявник також стверджував, що провадження, особливо судове провадження щодо законності закриття справи, було надмірно тривалим.

96. Заявник також стверджував, що він не мав належного доступу до матеріалів справи з огляду на положення Кримінально-процесуального кодексу України, які гарантують потерпілому доступ до матеріалів справи тільки за певних умов, яких в його випадку не було. Крім того, його ефективній участі у розслідуванні заважала його тяжка інвалідність; його дружина у цьому зв'язку йому

не допомагала, оскільки наприкінці 1998 року вона подала на розлучення.

97. Заявник не погодився з доводом Уряду про те, що стаття 3 Конвенції не охоплює питання надання юридичної допомоги з тим, щоб уможливити його ефективну участь у кримінальному провадженні за фактом стверджуваного з ним жорстокого поводження. Він стверджував, що процесуальні гарантії статті 3 Конвенції не будуть ефективними, якщо потерпілий від стверджуваного жорстокого поводження, зазвичай, особа, яка не має юридичної освіти, не буде здатний оцінити, чи забезпечується національними органами його право на процесуальний захист від жорстокого поводження належним чином.

98. Заявник також зазначав, що не було свідчень того, що Закон України «Про соціальні послуги» був застосовний до сторони кримінального провадження. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» не міг стосуватися справи, оскільки його було прийнято тільки у 2011 році, та частина його положень, що стосується юридичної допомоги у суді, ще не набрала чинності. Громадські приймальні при районних управліннях юстиції могли надати консультації тільки загального характеру, та не було таких випадків, коли їхні службовці діяли як представники осіб у державних органах. Його заяви до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та до інших державних органів виявилися марними.

(с) Оцінка Суду

(i) Відповідні принципи

99. Суд повторює, що коли особа висуває небезпідставну скаргу на жорстоке поводження з нею, яке було таким, що порушує статтю 3 Конвенції, це положення, взяте у поєднанні із загальним обов'язком держави за статтею 1 Конвенції, за своїм змістом вимагає проведення ефективного офіційного розслідування. Для того, щоб розслідування могло вважатися «ефективним», воно має в принципі вести до встановлення фактів у справі та встановлення і покарання винних осіб. Це не є обов'язком досягнення результату, але є одним із засобів. Органи державної влади повинні вживати всіх заходів для отримання всіх наявних доказів, які мають відношення до події, *inter alia*, показань очевидців та експертних висновків тощо. Будь-які недоліки у розслідуванні, які підривають можливість встановлення у ході розслідування причин заподіяння ушкоджень або винних осіб, ставлять під сумнів дотримання цього стандарту та вимог оперативності й розумної швидкості, які також передбачаються у цьому контексті (див., серед багатьох інших джерел, рішення від 26

січня 2006 року у справі «*Міхеєв проти Росії*» (*Mikheyev v. Russia*), заява № 77617/01, п. 107 *et seq.*, та рішення від 28 жовтня 1998 року у справі «*Ассенов та інші проти Болгарії*» (*Assenov and Others v. Bulgaria*), Reports 1998-VIII, пп. 102 *et seq.*).

100. Для того, щоб розслідування було ефективним, особи, відповідальні за проведення слідства, мають бути незалежні як за законом, так і на практиці. Мається на увазі не тільки відсутність ієрархічного або інституційного зв'язку, а також незалежність на практиці (див. рішення від 5 листопада 2009 року у справі «*Колєві проти Болгарії*» (*Kolevi v. Bulgaria*), заява №1108/02, п. 193).

101. Більш того, поняття ефективного засобу юридичного захисту щодо тверджень про жорстоке поводження також включає в себе ефективний доступ скаржника до процесу розслідування (див. вищенаведене рішення у справі «*Ассенов та інші проти Болгарії*» (*Assenov and Others v. Bulgaria*), п. 117). Наявність суттєвого громадського контролю за ходом розслідування та його результатами є важливою для забезпечення громадської впевненості в дотриманні державними органами принципу верховенства права та у попередженні будь-яких ознак змови або поблажливості до незаконних дій (див. вищенаведене рішення у справі «*Колєві проти Болгарії*» (*Kolevi v. Bulgaria*), п. 194).

(ii) Застосування цих принципів у справі, що розглядається

102. Суд передусім зазначає, що сторони не оспорювали того, що на державу покладался процесуальний обов'язок, що походить зі статті 3 Конвенції, щодо проведення ефективного розслідування обставин, за яких заявник зазнав тяжких тілесних ушкоджень. Суд, зі свого боку, також вважає, що з огляду на тяжкість ушкоджень та чіткі, детальні та послідовні твердження заявника про те, що він зазнав жорстокого поводження з боку працівників міліції, на державні органи влади покладался такий обов'язок.

(a) Щодо незалежності та безсторонності слідства

103. Суд зазначає, що, як стверджують національні органи, про подію було повідомлено до Городенківського районного відділу міліції о 02:05 годині 22 серпня 1998 року (тобто у ніч, коли відбулася подія) та протягом того ж дня троє працівників міліції, причетних до події, надали начальнику цього відділу свої рапорти, в яких вони описали обставини події, що відбулася із заявником (див. пункти 21 та 23). Із цього випливає, що начальнику відділу міліції було повідомлено про подію у той же день та, з огляду на причетність трьох працівників відділу міліції до цієї події, він розумів, що перевірі,

проведеній працівниками цього ж відділу міліції, бракуватиме необхідної об'єктивності та безсторонності. Тим не менш, з 22 серпня до 2 вересня 1998 року дослідча перевірка проводилася Городенківським районним відділом міліції. На думку Суду, ці перевірки суперечили вимогам безсторонності та об'єктивності (див., *mutatis mutandis*, рішення у справах «Яременко проти України» (*Yaremenko v. Ukraine*), заява № 32092/02, п. 69, від 12 червня 2008 року, та «Копилов проти Росії» (*Kopylov v. Russia*), заява № 3933/04, п. 138, від 29 липня 2010 року). Аналогічно, внутрішнє розслідування, проведене Управлінням МВС Івано-Франківської області, не відповідало вимогам Конвенції, оскільки воно базувалося на матеріалах, зібраних Городенківським районним відділом міліції (див. пункт 36).

104. Далі, Суд вважає, що відсутність безсторонності слідства на початковій стадії не була усунута на його подальших стадіях, оскільки, починаючи з 14 травня 1999 року, справа розслідувалася Городенківським районним відділом міліції. Формальним обґрунтуванням передачі справи була постанова від 30 квітня 1999 року, якою слідчий прокуратури Снятинського району відмовив у порушенні кримінальної справи щодо трьох працівників міліції (див. пункт 47). Суд не виключає того, що ця постанова була штучною та була винесена для того, щоб відділ міліції, де працювали причетні працівники міліції, міг займатися подальшим розслідуванням. Більш того, ця постанова підірвала розуміння заявником загальної картини провадження у його справі, оскільки його вчасно не поінформували про постанови та він протягом тривалого часу не отримував їхні копії (див. пункти 50 та 74).

(β) *Щодо адекватності слідчих дій та своєчасності національного провадження*

105. Далі Суд зазначає, що з серпня по грудень 1998 року державні органи розглядали скаргу заявника у рамках дослідчої перевірки. Проте в інших справах Суд встановлював, що така слідча процедура не відповідає принципу ефективного засобу юридичного захисту, оскільки слідчий у рамках цієї процедури може вдаватися лише до обмеженої кількості процесуальних дій, а процесуальний статус потерпілого належним чином не визначений (див. рішення від 1 липня 2010 року у справі «Давидов та інші проти України» (*Davydov and Others v. Ukraine*), заяви № 17674/02 та № 39081/02, пп. 310–312). Всебічне розслідування було розпочато лише 30 грудня 1998 року (див. пункт 37), тобто із чотиримісячним запізненням. Така затримка звела нанівець ефективність подальшого провадження.

106. Суд також вважає, що слідчі, у провадженні яких перебувала справа після того, як її було передано їм з Городенківськоого районного відділу міліції, належним чином не перевірили свідчення, надані ключовими свідками: продавцем та охоронцем. Двоє свідків були спочатку опитані паном Х., одним з працівників міліції, який був на місці події. Органи влади не розглядали питання, чи не були двоє ключових свідків під різними приводами неналежним чином примушені підтримувати версію міліції, включаючи погрози про те, що вони самі стануть підозрюваними, оскільки було незрозуміло, чому заявник зазнав таких тяжких ушкоджень. Дійсно, як визнав продавець, працівник міліції, пан Х., зайшов до нього у ніч, коли відбулася подія, і вимагав надати пояснення, стверджуючи, що людина, на яку скаржився продавець, була тяжко побита (див. пункт 41). Проте цей працівник міліції в інших контекстах ніколи не стверджував, що заявника було побито.

107. Аналогічним чином, об'єктивність первинних тверджень лікарів мала оцінюватися разом з безпричинним непроведенням вимірювання рівня алкоголю у крові заявника та тим фактом, що пан Х. (один з трьох працівників міліції, упізнаних заявником), батьки якого працювали у тій же лікарні (див. пункт 40), визначав лікарів, які мали проводити огляд заявника. Слід зауважити, що коли їх допитували працівники Городенківського районного відділу міліції, лікарі показали, що заявник не міг пояснити, що з ним трапилося (див. пункт 25). Але у подальшому лікар Б. надав іншому державному органу свідчення про те, що заявник стверджував, що його побили працівники міліції (див. пункт 30).

108. Суд також вважає, що, приймаючи версію про випадкове падіння заявника, органи влади мали проявити особливу ретельність при огляді місця події та встановленні точного розташування тіла заявника. Проте органи влади не встановили з належною точністю, де саме працівники міліції знайшли заявника та якою була відстань від цього місця до наявної у парку огорожі. Більш того, висота огорожі, виміряна працівником Городенківського районного відділу міліції, істотно відрізнялася від тієї, яку виміряв слідчий прокуратури Снятинського району (див. пункти 24 та 37). Розбіжності у вимірюваннях не були узгоджені у подальшому.

109. На думку Суду така бездіяльність була суттєвою, тому що згідно з медичними висновками після отриманих ушкоджень заявник не міг поворушити нижніми кінцівками. Відповідно, якщо заявник не залишався нерухомим, то принаймні він не міг переміститися далеко від місця, де він упав, протягом такого короткого періоду часу. Тим часом, з протоколу від 18 січня 1999 року про відтворення обстановки і обставин події та фотографій, доданих до нього, видається, що відстань від огорожі до місця, де було знайдено

заявника, була надто великою, щоб допустити, що він міг впасти з неї та опинитися на місці, вказаному охоронцем. У той же час, відсутність точної інформації про висоту огорожі, з якої міг впасти заявник, означає, що розслідування на місці можливої події були поверховими (див. пункт 39).

110. Щодо медичних оглядів ушкоджень заявника, вони не були проведені із необхідною ретельністю і повнотою (зокрема, той факт, що на поверхні тіла заявника було зафіксовано відсутність будь-яких синців та інших ушкоджень лікарями Городенківської районної лікарні, об'єктивність яких була вище поставлена Судом під сумнів). Слідчі органи не отримали жодних подальших медичних підтверджень щодо цього. Більш того, слідчі та експерти ніколи не вивчали походження струсу мозку, який також було діагностовано заявнику (див. пункти 17, 31 та 43).

111. Суд також зазначає, що під час останньої судово-медичної експертизи слідчий вирішив перевірити певне дуже конкретне твердження, а саме, що заявник отримав сильний удар по спині, коли підводився і його хребет був у зігнутому стані (див. пункт 45). Така ретельна концентрація на окремій деталі тверджень заявника видається дивною, з огляду на те, що заявник завжди посилався на численні удари по тілу в цілому, а деталі, виокремлені слідчим, були вказані заявником після спливу значного часу з дати події (див. пункт 38). Цей крок слідчого є навіть ще більш непереконливим з огляду на те, що він не врахував того, що під час події заявник зазнав струсу мозку, що могло спричинити труднощі з пригадуванням ним таких деталей.

112. Крім того, на підтримку своєї версії події державні органи особливо наполягали на тому, що заявник був у стані алкогольного сп'яніння. Проте не було проведено жодних медичних тестів щодо вмісту алкоголю в його крові, і цей висновок був по суті зроблений на основі тверджень лікарів Городенківської районної лікарні та інших доказів, зібраних працівниками міліції Городенківського відділу міліції.

113. Крім того, Суд зазначає, що перевірки та слідство у справі заявника тривали понад п'ять років та два місяці, а провадження у судах щодо перегляду рішення про закінчення розслідування тривало до березня 2012 року. Немає вагомих пояснень того, чому загальна тривалість проваджень у національних судах становила понад тринадцять з половиною років. Таким чином, не було дотримано вимоги необхідної швидкості за статтею 3 Конвенції.

(γ) Щодо доступу заявника до матеріалів розслідування

114. Суд також відзначає, що заявник зазнав труднощів при отриманні доступу до матеріалів справи (див. пункти 65–68). Ці

труднощі були спричинені відсутністю в рамках національного законодавства відповідних гарантій: Кримінально-процесуальний кодекс передбачає процедуру доступу потерпілих до матеріалів справи після закінчення розслідування за умови, що матеріали справи передано до суду для подальшого розгляду (стаття 217 Кодексу). Кодекс належним чином не регулює питання такого доступу потерпілого або інших причетних осіб на більш ранніх стадіях провадження або у разі, якщо матеріали справи не були передані до суду для подальшого розгляду (див. рішення від 24 червня 2010 року у справі «Олексій Михайлович Захаркін проти України» (*Oleksiy Mykhaylovych Zakharkin v. Ukraine*), заява № 1727/04, пп. 71–74). Відповідно заявник не мав належного доступу до матеріалів справи і це істотно вплинуло на ефективність процесу.

(δ) Щодо юридичного представництва заявника

115. Окрім труднощів при ознайомленні з матеріалами справи, можливості заявника брати ефективну участь у розслідуванні його тверджень про жорстоке поводження також послаблювалися його особистими обставинами: заявник є людиною з серйозними фізичними вадами, без будь-якої освіти; він не може рухатися без сторонньої допомоги та потребує постійної допомоги для задоволення своїх фізичних потреб, не кажучи вже про будь-яку іншу діяльність поза його житлом. У той же час, усі його клопотання про забезпечення безкоштовного юридичного представництва для підтримки його тверджень про жорстоке поводження виявилися марними.

116. У своїй практиці Суд неодноразово розглядав питання про безкоштовне юридичне представництво. В основному, це питання розглядалося за підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції — положенням, яке чітко вимагає безкоштовного юридичного представництва відповідних осіб у кримінальних справах. Суд також постановляв, що пункт 1 статті 6 Конвенції може за певних обставин зобов'язувати державу передбачити надання допомоги адвоката, коли така допомога є обов'язковою для ефективного доступу до суду (див. рішення від 9 жовтня 1979 року у справі «Ейрі проти Ірландії» (*Airey v. Ireland*), п. 26, Series A № 32, та у справі «Бертуцці проти Франції» (*Bertuzzi v. France*), заява № 36378/97, пп. 23–32, ECHR 2003-III) або забезпечення принципу рівності сторін (див. рішення у справі «Стіл і Морріс проти Сполученого Королівства» (*Steel and Morris v. the United Kingdom*), заява № 68416/01, пп. 63–72, ECHR 2005-II). Також відсутність юридичного представництва може перешкоджати особі ефективно реалізувати її права за пунктом 4 статті 5 Конвенції (див. рішення від 12 травня 1992 року у справах «Мегєрі проти Німеччини» (*Megyeri v. Germany*), пп. 23–27, Series A № 237-A, та «А. А. проти

Греції» (*A. A. v. Greece*), заява № 12186/08, пп. 78–79, від 22 липня 2010 року). Міркування щодо юридичної допомоги можуть бути доречними при оцінюванні адекватності процесуального захисту за статтею 8 Конвенції (див. ухвалу щодо прийнятності від 2 липня 1997 року у справі «СтюартБрейді проти Сполученого Королівства» (*Stewart?Brady v. the United Kingdom*), заяви № 27436/95 та № 28406/95). Насамкінець, відсутність безкоштовного юридичного представництва вважалася показником неефективності національних засобів юридичного захисту у розумінні статті 13 Конвенції (див. рішення у справах «Чагал проти Сполученого Королівства» (*Chahal v. the United Kingdom*), від 15 листопада 1996 року, п. 154, *Reports of Judgments and Decisions 1996?V*, та «Абдолхані та Карімніа проти Туреччини» (*Abdolkhani and Karimnia v. Turkey*), заява № 30471/08, пп. 114–115, ECHR 2009-... (витяги)).

117. Враховуючи те, що Конвенція має на меті гарантувати права, які є «практичними та ефективними» (див рішення від 20 травня 2010 року у справі «Олуїч проти Хорватії» (*Oluic v. Croatia*), заява № 61260/08, п. 47), Суд користується підходом, за яким за особливих обставин цієї справи процесуальні обов'язки держави із забезпечення ефективної участі потерпілого у розслідуванні його скарг на жорстоке поводження поширюються на питання забезпечення ефективного доступу до безкоштовного юридичного представництва.

118. Проте національне законодавство не передбачає механізмів надання юридичної допомоги, що могли б застосовуватись до ситуації заявника. Що стосується центрів соціальної підтримки та юридичних консультацій при управліннях юстиції, Уряд не продемонстрував того, що ці інститути могли забезпечити заявникові необхідне юридичне представництво у кримінальному провадженні. Крім того, на подані заявником до юридичних консультацій при управліннях юстиції запити йому надали відповідь про те, що представництво громадян до повноважень таких консультацій не належить (див. пункт 75 вище). Посилання Уряду на Закон України «Про безоплатну правову допомогу» не має значення для справи, оскільки цей Закон був прийнятий лише 2 червня 2011 року та його положення щодо юридичних консультацій з процедурних питань та юридичного представництва ще не застосовувалися (див. пункти 83 та 84). Звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інших державних органів не дали належних результатів.

119. Із цього випливає, що держава не дотрималася свого обов'язку щодо забезпечення заявника безкоштовною юридичною допомогою з метою забезпечення його ефективної участі у відповідному національному провадженні.

(є) *Висновки*

120. З огляду на ці міркування Суд не вважає, що заявник мав відповідно до пункту 1 статті 35 Конвенції оскаржити постанову від 30 квітня 1999 року, якою йому було відмовлено у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції, і що шестимісячний строк має обчислюватися з дати, коли заявника було повідомлено про цю постанову. Копію цієї постанови заявник отримав лише 12 травня 2011 року. Це означає, що до цієї дати він не знав наведеного у ній мотивування, а отже, не міг ефективно її оскаржити (див. рішення від 2 жовтня 2008 року у справі «Акулінін та Бабіч проти Росії» (*Akulinin and Babich v. Russia*), заява № 5742/02, п. 29). Більш того, відсутність юридичної допомоги призвела до того, що засіб юридичного захисту, запропонований державою, був недоступним для заявника. Відповідно його сподівання щодо результатів розслідування після винесення постанови 30 квітня 1999 року видаються виправданими, а його намагання вести справу у рамках провадження в національних судах після цієї постанови не може тлумачитись проти нього. Тому Суд відхиляє заперечення Уряду щодо цього.

121. Суд також доходить висновку, що розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження з боку працівників міліції не було ефективним у розумінні Конвенції: розслідуванню бракувало безсторонності, об'єктивності та повноти; загальна тривалість відповідного провадження була надмірною; ефективну участь потерпілого у ньому не було забезпечено.

122. Відповідно було порушення процесуальної частини статті 3 Конвенції.

2. Стверджуване жорстоке поводження

(a) Доводи сторін

123. Уряд стверджував, що не було об'єктивних доказів того, що ушкодження заявника були завдані працівниками міліції. Тому твердження заявника слід відхилити як необґрунтовані.

124. Заявник стверджував, що ушкодження були спричинені працівниками міліції на порушення статті 3 Конвенції.

(b) Оцінка Суду

(i) Відповідні принципи

125. Щоб підпадати під дію статті 3 Конвенції, жорстоке поводження має досягти мінімального рівня жорстокості. Оцінка такого мінімуму залежить від усіх обставин справи, таких як тривалість поводження, його фізичні та психічні наслідки, а в

деяких випадках мають враховуватися також стать, вік і стан здоров'я потерпілого (див. рішення у справах «Ірландія проти Сполученого Королівства» (*Ireland v. the United Kingdom*), від 18 січня 1978 року, п. 162, Series A № 25, та «Яллог проти Німеччини» (*Jalloh v. Germany*) [ВП], заява № 54810/00, п. 67, ECHR 2006-IX).

126. Суд вважав «нелюдським» поведження, яке, *inter alia*, було умисним, застосовувалось кілька годин поспіль та спричинило або фактичні тілесні ушкодження, або сильні фізичні та душевні страждання (див. рішення у справах «Лабіта проти Італії» (*Labita v. Italy*) [ВП], заява № 26772/95, п. 120, ECHR 2000IV, та «Рамірес Санчес проти Франції» (*Ramirez Sanchez v. France*) [ВП], заява № 59450/00, п. 118, ECHR 2006-IX). Поведження вважалось «принизливим», якщо воно було таким, що викликало у його жертв відчуття страху, страждання та меншовартості, здатних принизити та зіпсувати їх та, можливо, зламати їхній фізичний і моральний опір, або якщо воно було таким, щоб примусити особу діяти всупереч її власній волі або сумлінню (див., *inter alia*, рішення у справах «Кінан проти Сполученого Королівства» (*Keenan v. the United Kingdom*), заява № 27229/95, п. 110, ECHR 2001III, та вищенаведене рішення у справі «Яллог проти Німеччини» (*Jalloh v. Germany*), п. 68).

127. При визначенні того, чи можна кваліфікувати певну форму жорстокого поведження як катування, слід враховувати закріплену в статті 3 відмінність між цим поняттям та поняттям «нелюдського чи такого, що принижує гідність, поведження». Як уже зазначалося в попередніх справах, видається, що розрізнення цих понять у Конвенції свідчить про намір надати особливої ганебності умисному нелюдському поведженню, яке спричиняє дуже тяжкі й жорстокі страждання (див. рішення від 18 січня 1978 р. у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства» (*Ireland v. the United Kingdom*), п. 167, Series A, № 25); «Аксой проти Туреччини» (*Aksoy v. Turkey*), від 18 грудня 1996 року, п. 63, *Reports of Judgments and Decisions 1996VI*, та «Сельмуні проти Франції» (*Selmouni v. France*) [ВП], заява № 25803/94, п. 96, ECHR 1999V). На додаток до жорстокості поведження ознакою катування є також наявність мети такого поведження, як це визнано в Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання. Так стаття 1 цієї Конвенції визначає катування як умисне заподіяння сильного болю або страждань, щоб отримати відомості або зізнання, покарати або залякати, примусити, або яке з будь-яких причин ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами або іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їхнього підбурювання або їхнього відома.

128. Суд при оцінці доказів керується критерієм доведення «поза розумним сумнівом» (див. вищенаведене рішення у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства» (*Ireland v. the United Kingdom*), п. 161). Проте така доведеність може впливати із сукупності ознак чи неспростовних презумпцій, достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою. Коли вся чи значна частина інформації про події, про які йдеться, відома виключно органам влади — як це має місце у справі щодо ув'язнених осіб, які перебувають під контролем органів влади,— і коли у таких осіб під час їхнього ув'язнення з'являються тілесні ушкодження, це породжує відповідні обґрунтовані презумпції факту. При цьому тягар доведення можна вважати покладеним на органи влади, адже саме вони мають надати задовільні та переконливі пояснення (див. рішення у справах «Рібіч проти Австрії» (*Ribitsch v. Austria*) від 4 грудня 1995 року, Series A № 336, п. 34, та «Салман проти Туреччини» (*Salman v. Turkey*) [ВП], заява № 21986/93, п. 100, ECHR 2000-VII).

(ii) Застосування цих принципів у справі, що розглядається

129. Суд зазначає, що за версією працівників міліції щодо перебігу подій, прийнятою національними органами влади, працівники міліції прибули на АЗС приблизно через десять або п'ятнадцять хвилин після того, як отримали телефонний дзвінок від продавця, який скаржився на заявника. Потім працівники міліції пішли прямо до парку, розташованого перед АЗС, щоб знайти заявника. Коли вони підійшли до нього у парку, заявник вже мав тяжкі ушкодження. Працівники міліції та органи влади не конкретизували, чому працівники міліції вирішили розшукати заявника, який вже залишив АЗС, не вчинивши жодного злочину, і більше не турбував продавця.

130. Навіть на підставі такого сценарію Суд вважає, що з огляду на короткий проміжок часу, що минув з моменту, коли заявника бачили здоровим, і до моменту, коли працівники міліції знайшли його із тяжкими ушкодженнями, та той факт, що у відповідний час працівники міліції були дуже близько до місця події, за статтею 3 Конвенції держава була зобов'язана надати задовільні та переконливі пояснення щодо обставин, за яких заявник отримав тяжкі ушкодження. Відповідно незняття державою з себе тягаря доведення може спонукати Суд до прийняття версії заявника про перебіг подій.

131. Викладений вище аналіз, проведений згідно з процесуальним аспектом статті 3 Конвенції, показав, що через серйозні недоліки національних перевірок та слідства доказова база на підтримку офіційної версії щодо перебігу подій була низької якості, тоді як версія заявника ефективно не розслідувалася, а докази на підтримку його версії належним чином не збиралися.

132. Зокрема, офіційна версія спочатку підтримувалася двома ключовими свідками — продавцем та охоронцем, а потім і лікарями місцевої лікарні, які стверджували, що вони не помітили жодних поверхневих ушкоджень на тілі заявника, при цьому вважаючи, що заявника не було побито. Проте з вищевикладених причин (див., зокрема, пункти 106 та 107), Суд не вважає ці докази достовірними.

133. У той же час, заявник вимагав проведення медичного огляду, стверджуючи, що низка поверхневих ушкоджень зникла зі впливом часу (див. пункт 26). Проте видається, що для підтвердження або спростування його твердження не було проведено жодних безсторонніх медичних оглядів з цього приводу.

134. Далі, запевнення в тому, що заявник був у стані сильного алкогольного сп'яніння на час його ймовірного виявлення працівниками міліції — обставина на користь версії щодо необачності заявника — не були підтверджені жодними медичними дослідженнями і цей висновок головним чином спирався на ті ж самі недостовірні покази свідків.

135. Крім того, офіційна версія не визначила точне місце, де працівниками міліції було знайдено заявника. Навпаки, наявні докази не вказують переконливо на те, що заявник, який практично втратив здатність рухатися після отримання численних переломів хребта, впав з однієї з огорож у парку на це місце або принаймні близько від нього.

136. Тим часом заявник послідовно підтримував свою версію перебігу подій протягом усього національного провадження. Він безпомилково упізнав усіх працівників міліції. Він незмінно відстоював власну версію перебігу подій під час очних ставок з працівниками міліції. Державні органи не встановили наявності у заявника мотиву для надання неправдивих тверджень щодо працівників міліції.

137. З огляду на вищезазначені твердження, Суд вважає, що державні органи були дуже далекими від надання задовільних та переконливих пояснень походження ушкоджень, які отримав заявник. Більш того, поведінка державних органів у ході провадження призвела до втрати важливих доказів, що могли об'єктивно підтвердити або спростувати одну з конкуруючих версій. Суд також зазначає, що доводи заявника є цілісними та узгоджуються з непрямыми доказами, наявними у матеріалах справи. Вони підтверджуються фактичними висновками, які Суд робить із загальної оцінки справи. Тому він підтримує твердження заявника про те, що останній зазнав жорстокого поводження з боку працівників міліції, та доходить висновку, що держава несе відповідальність за завдані йому ушкодження.

138. Суд також вважає, що ушкодження заявника були надзвичайно серйозними та призвели до тяжких та невинуватих наслідків для його здоров'я. Їх було завдано йому для того, щоб залякати та принизити

його. За таких обставин жорстоке поводження, якого зазнав заявник, слід кваліфікувати як катування.

139. Відповідно Суд вважає, що було порушення статті 3 Конвенції.

II. СТВЕРЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

140. Заявник скаржився на те, що національні органи відмовилися виконувати рішення від 12 жовтня 2006 року. Він посилався на пункт 1 статті 6 Конвенції, відповідна частина якого передбачає таке:

Пункт 1 статті 6

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, ..., який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

141. Уряд не надав окремих коментарів щодо скарги заявника за статтею 6 Конвенції, але зазначив, що 12 травня 2011 року рішення від 12 жовтня 2006 року було виконано і заявникові були надані копії документів, яких він вимагав.

142. Заявник наполягав на тому, що рішення від 2 жовтня 2006 року було виконано надто пізно всупереч пункту 1 статті 6 Конвенції.

A. Прийнятність

143. Суд зазначає, що відсутність у провадженні будь-яких вимог грошового характеру не є вирішальним елементом при визначенні того, чи застосовується пункт 1 статті 6 Конвенції у його цивільному аспекті (див. ухвалу щодо прийнятності від 30 січня 2001 року у справі «Фермеєрши проти Франції» (*Vermeersch v. France*), заява № 39277/98, та рішення від 7 січня 2003 року у справі «Леден проти Франції (№ 2)» (*Laidin v. France (no. 2)*), заява № 39282/98, пп. 73–76). Крім цього, стаття 6 Конвенції вважається застосовною до спорів щодо доступу до адміністративних документів, які є важливими для особистого становища заявника (див. ухвалу щодо прийнятності від 18 листопада 2003 року у справі «Луазо проти Франції» (*Loiseau v. France*), заява № 46809/99, ECHR 2003-XII).

144. У цій справі предметом спору, про який йдеться, є права заявника на інформацію про рішення, прийняті у кримінальному провадженні щодо його тверджень про жорстоке поводження з боку працівників міліції. Запитувані документи були важливими для заявника, оскільки серед іншого, вони мали встановити обставини події, після якої заявник став інвалідом до кінця свого життя. Ці документи також негативно вплинули на моральну чистоту

та особисту репутацію заявника, оскільки у них стверджувалося, що заявник був у стані сильного алкогольного сп'яніння у ніч, коли відбувалася подія, і що це призвело до його тяжких ушкоджень. Суд вважає, що доступ заявника до інформації такого типу був достатньо тісно пов'язаний з його особистим життям у розумінні статті 8 Конвенції (див., для порівняння, рішення у справах «Гаскін проти Сполученого Королівства» (*Gaskin v. the United Kingdom*), від 7 липня 1989 року, пп. 35–37, Series A № 160, «Макгінлі та Еган проти Сполученого Королівства» (*McGinley and Egan v. the United Kingdom*), від 9 червня 1998 року, п. 97, *Reports of Judgments and Decisions* 1998?III, «Одієвр проти Франції» (*Odievre v. France*) [ВП], заява № 42326/98, п. 29, ECHR 2003-III, та «К. Х. та інші проти Словаччини» (*K. H. and Others v. Slovakia*), заява № 32881/04, п. 44, ECHR 2009 (витяги)), що дає справедливе підґрунтя для кваліфікації відповідного права, визнаного національними судами як цивільного. Більш того, доступ заявника до цих документів допоміг би йому в оцінці перспектив та підстав для можливих позовів щодо відшкодування шкоди у зв'язку з завданими ушкодженнями.

145. Відповідно, враховуючи предмет спору та його важливість для особистого становища заявника, Суд вважає, що пункт 1 статті 6 Конвенції застосовується у його цивільній частині.

146. Суд також зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Він також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона повинна бути визнана прийнятною.

В. Суть

147. Суд повторює, що право на суд, захищене пунктом 1 статті 6 Конвенції, було б ілюзорним, якби національні правові системи Договірних держав допускали, щоб остаточні та обов'язкові судові рішення залишалися без виконання на шкоду одній зі сторін (див. рішення від 19 березня 1997 року у справі «Горнсбі проти Греції» (*Hornsby v. Greece*), в. 40, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II). Ефективний доступ до суду включає в себе право на виконання судового рішення без зайвих затримок (див. рішення у справі ««Immobiliare Saffi» проти Італії» (*Immobiliare Saffi v. Italy*) [ВП], заява № 22774/93, п. 66, ECHR 1999-V).

148. Тому необґрунтована тривала затримка виконання обов'язкового рішення може суперечити Конвенції (див. рішення у справі «Бурдов проти Росії» (*Burdov v. Russia*), заява № 59498/00, ECHR 2002-III). Саме на державу покладається обов'язок забезпечення того, щоб остаточні рішення, постановлені проти її органів або організацій чи підприємств, якими вона володіє або які вона

контролює, були виконані відповідно до вищезазначених вимог Конвенції (див., серед багатьох інших джерел, рішення від 7 грудня 2006 року у справі «Козачек проти України» (*Kozachek v. Ukraine*), заява № 29508/04). Держава відповідає за виконання остаточних рішень, якщо органи влади контролюють обставини, що блокують або перешкоджають їхньому повному та своєчасному виконанню (див. рішення у справах «Сокур проти України» (*Sokur v. Ukraine*), заява № 29439/02, від 26 квітня 2005 року, та «Кришчук проти України» (*Kryshchuk v. Ukraine*), заява № 1811/06, від 19 лютого 2009 року).

149. У цій справі від органів влади вимагалось лише підготувати копії певних документів із матеріалів справи та видати їх заявникові. Проте рішення було виконано лише 12 травня 2011 року, тобто через чотири роки та сім місяців з дати, коли воно набрало законної сили. Уряд не надав жодних обґрунтованих пояснень такої значної затримки.

150. Відповідно Суд вважає, що було порушення пункту 1 статті 8 Конвенції.

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 34 КОНВЕНЦІЇ

151. Заявник скаржився на те, що національні органи перешкождали ефективному здійсненню його права на подання заяви до Суду, тому що вони відмовили йому у доступі до документів, необхідних для підтримання його скарг у Суді. Він посилався на статтю 34 Конвенції, у відповідній частині якої зазначається таке:

«Суд може приймати заяви від будь-якої особи..., які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права».

А. Доводи сторін

152. Уряд стверджував, що на час подання заяви до Суду заявникові було надано копії постанов від 24 листопада 1998 року та 20 листопада 2003 року, в яких містилася інформація, достатня для обґрунтування та підтвердження скарг до Суду. Решта документів, які вимагав заявник, були надані у подальшому.

153. Заявник наполягав на тому, що державні органи відмовили йому в належному доступі до матеріалів справи, що перешкодило йому ефективно підготувати заяву та завадило вказати усі обставини та деталі, що мають значення для заяви.

В. Оцінка Суду

154. Суд повторює, що скарга за статтею 34 Конвенції має процесуальний характер та не порушує жодних питань щодо прийнятності за Конвенцією (див. рішення від 20 травня 2010 року у справі «Віслогузов проти України» (*Visloguzov v. Ukraine*), заява № 32362/02, п. 103).

155. Він також зазначає, що стаття 34 Конвенції покладає на Договірну державу обов'язок не перешкоджати здійсненню права на подання індивідуальної заяви. Зокрема, це положення вимагає забезпечення заявникам, реальним або потенційним, можливості вільно спілкуватися з Судом, не зазнаючи тиску в будь-якій формі з боку органів влади з метою примусити заявників відкликати чи змінити скаргу (див., наприклад, рішення від 15 січня 2007 року у справі «Сисоєва та інші проти Латвії» (*Sisojeva and Others v. Latvia*) [ВП], заява № 60654/00, пп. 115–116).

156. Хоча мета статті 34 Конвенції по суті полягає у захисті особи від будь-якого свавільного втручання з боку державних органів, вона не лише зобов'язує державу утримуватися від втручання. Окрім цього головним чином негативного обов'язку існують позитивні обов'язки, властиві статті 34 Конвенції, що вимагають від державних органів забезпечувати усі необхідні засоби уможливлення належного та ефективного розгляду заяв. Наприклад, за певних обставин на державні органи покладається обов'язок надавати заявникам копії документів, необхідних для розгляду їхніх скарг (див. рішення від 14 жовтня 2010 року у справі «Найден проти України» (*Nayduon v. Ukraine*), заява № 16474/03, п. 63, з подальшими посиланнями).

157. У цій справі Суд розглянув труднощі, яких заявник зазнав при отриманні доступу до матеріалів кримінальної справи (див. пункти 114 та 149). У контексті статті 34 Конвенції Суд зазначає, що 14 жовтня 2005 року, на час подання заяви до Суду, заявник не мав більшості процесуальних документів, які були істотними для обґрунтування його заяви за статтею 3 Конвенції. Тому Суд попросив заявника надати документи, що підтверджують його скарги. Проте державні органи не задовольнили звернення заявника щодо надання документів, навіть незважаючи на те, що вони розуміли, що документи спеціально та неодноразово запитувалися Судом з метою належного розгляду справи заявника (див. пункти 64 та 66). Лише 12 травня 2011 року, тобто після того, як справу було комуніковано Уряду, заявнику були надані копії запитуваних документів.

158. Із цього випливає, що органи державної влади протягом значного періоду часу та без жодних вагомих причин утримувалися від вжиття простих заходів, які були абсолютно необхідними для ефективного здійснення заявником його права на подання заяви за статтею 34 Конвенції.

159. За цих обставин Суд вважає, що Україна не дотрималася своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

160. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

1. Матеріальна шкода

161. Заявник вимагав 50 994,05 євро відшкодування матеріальної шкоди. На підтримку своєї вимоги заявник надав розрахунки, засновані на припущенні того, що принаймні з 22 серпня 1998 року до 22 серпня 2011 року він міг продовжувати працювати та отримувати зарплату, якби не втратив здатність рухатися.

162. Уряд стверджував, що заявник не надав вагомих підтверджень щодо матеріальної шкоди, якої він зазнав.

163. Суд, враховуючи доводи заявника та обставини справи, вважає, що вимога є обґрунтованою і має бути повністю задоволена. Тому, він присуджує 50 994,05 євро відшкодування матеріальної шкоди разом з будь-якими податками, що можуть нараховуватися.

2. Моральна шкода

164. Заявник вимагав 100 000 євро відшкодування моральної шкоди.

165. Уряд стверджував, що ця скарга є надмірною та необґрунтованою.

166. Суд вважає, що заявник зазнав серйозних страждань та стресу через завдані ушкодження, які призвели до постійної втрати працездатності, що радикально змінила усе його життя. Ці страждання також були посилені непроведенням державою ефективного розслідування тверджень заявника щодо жорстокого з ним поводження та іншими порушеннями, що призвели до порушень статей 6 та 34 Конвенції. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує заявнику 100 000 євро відшкодування моральної шкоди, разом з будь-якими податками, що можуть нараховуватися.

B. Судові та інші витрати

167. Заявник вимагав 24 121 євро компенсації витрат на представництво та витрат, понесених у зв'язку провадженням у справі, що мають бути перераховані на банківський рахунок представника. Він також вимагав 50 євро компенсації поштових витрат.

168. Уряд не прокоментував вимогу щодо компенсації 24 121 євро. Щодо компенсації поштових витрат він стверджував, що обґрунтованою є сума у 25 євро.

169. Згідно з практикою Суду, заявник має право на компенсацію судових витрат, лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їхній розмір — обґрунтованим (див., наприклад, рішення у справах «Нільсен та Йохансен проти Норвегії» (*Nilsen and Johnsen v. Norway*) [ВП], заява № 23118/93, п. 62, ECHR 1999VIII, та «Бойченко проти Молдови» (*Boicenco v. Moldova*), заява № 41088/05, п. 176, від 11 липня 2006 року).

170. У цій справі, беручи до уваги вищенаведені критерії, кількість та складність питань фактів та права, порушених представником заявника, якість його доводів та тривалий період його участі у справі, Суд вважає за належне присудити додатково до вищезазначеної юридичної допомоги 3000 євро компенсації судових та інших витрат представника заявника, разом з будь-якими податками, що можуть нараховуватись. Сума має бути перерахована безпосередньо на банківський рахунок представника заявника, пана Романа Котика (див., наприклад, рішення у справах «Христови проти Болгарії» (*Hristovi v. Bulgaria*), заява № 42697/05, п. 109, від 11 жовтня 2011 року, та «Сингартійські та інші проти Болгарії» (*Singartiyski and Others v. Bulgaria*), заява № 48284/07, п. 54, від 18 жовтня 2011 року).

171. Щодо вимоги компенсації поштових витрат у 50 євро Суд вважає, що вона має бути задоволена повністю.

С. Пеня

172. Суд вважає за належне призначити пеню виходячи з граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Долучає до суті* справи заперечення Уряду щодо прийнятності скарги заявника на жорстоке поводження з боку працівників міліції (у зв'язку з невичерпанням національних засобів юридичного захисту та недотриманням вимоги шестимісячного строку) та відхиляє ці заперечення після розгляду по суті.

2. *Оголошує* заяву прийнятною.

3. *Постановляє*, що було порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

4. *Постановляє*, що було порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції.

5. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

6. *Постановляє*, що Україна не дотрималась своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції.

7. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців від дня, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має виплатити заявнику нижчевказані суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 50 994,05 євро (п'ятдесят тисяч дев'ятсот дев'яносто чотири євро та п'ять центів) відшкодування матеріальної шкоди разом з будь-якими податками, які можуть нараховуватись;

(ii) 100 000 (сто тисяч) євро відшкодування моральної шкоди разом з будь-якими податками, які можуть нараховуватись;

(iii) 3000 (три тисячі) євро відшкодування судових та інших витрат, які мають бути виплачені на банківський рахунок представника заявника, пана Р. Котика, разом з будь-якими податками, які можуть нараховуватись;

(iv) 50 (п'ятдесят) євро компенсації поштових витрат разом з будь-якими податками, які можуть нараховуватись;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

8. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 26 липня 2012 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Стівен ФІЛЛІПС
(Stephen Phillips)
Заступник Секретаря

Дін ШПІЛЬМАНН
(Dean Spielmann)
Голова

